İstiğâseyi Kabûl Edenlerin Görüşü – 3. Bölüm

İstiğâse makalesine devamla, İstiğâseyi kabul edenlerin görüşlerinde üçüncü bölüme geçmeden evvel, **yazının önceki bölümünün** sonunu alıntılayarak hatırlayalım:

> Ateşte yanmamak insanların yapamayacağı bir şey, fakat Allah bu ilmi gücü izni verdikten sonra Ebû Müslim'in yapabileceği bir iş olmuş oluyor.
>
> Biz bu kerameti Allah (celle celalühü) veli kullarına verdiğine dair bir çok delil getirdik bu deliller ışığında Allah (Celle celalühü) dilerse verebilir dedik itirazcı hiçbir delil getirmeden ayetleri öne sürerken bu getirdiğimiz delillerden hiç bahsetmiyor mantık yürütüyor.
>
> Birbirinden ayrılınca öbürünün de asası, kendi evine varıncaya kadar aydınlık vermiştir.[1]

Ebû Hüreyre (Radıyallahu anh) anlatıyor: Resûlullah Alâ b. Hadramî'yi Bahreyn'e gönderdiği zaman ben de onunlaydım, ilginç üç kerâmetini gördüm.

1- Bir gün geçmeleri gereken su çok geniş idi atlar geçemedi. Alâ b. Hadramî dua edip besmele çekip yürüyün dedi. Atlar ile suyun üstünde yürüdük, su atların ayaklarının alt kısmını bile ıslatmadı.

2- Çölden geçerken suyumuz bitti. Durumu bildirdik. İki rek'at namaz kıldı sonra duâ etti, birdenbire yağmur yağdı.

3- Vefat edince mezarı kayboldu.[2]

İbni Teymiyye'nin talebelerinden **İbnu'l-Kayyim Er-Rûh** isimli kitabında[3] "Ölülerin birtakım tasarruflarda bulunabileceklerini ve dirilere faydalı olabileceklerini söylemektedirler. Hâs ve dar manada velî olduğuna inanılan bir kimseden, kerâmet beklenilmesi ne Kitâp ne sünnet ve ne de icmâ'a ters düşen bir şey değildir. Hattâ bu kıyasa bile uyar. Şöyle ki, Allah bu âlemde yaptığı rızık ve benzeri yardımlardan birçoğunu, kulları vâsıtasıyla yapar.

"Her kim benim kullarımdan birine düşmanlık ederse muhakkak ben ona harp açarım. Bir kulum kendisine farz kıldığım şeylerden daha sevgili bir şeyle bana yaklaşmamıştır. Kulum bana nafile ibadetleriyle de durmadan yakalaşır, nihâyet onu severim. Kulumu sevince de onun gören gözü, işten kulağı, tutan eli, yürüyen ayağı olurum. Benden bir şey isterse onu verir, bana sığınırsa kendisini korur himayeme alırım."[4]

Şevkânî (ö.1250/1834) **şöyle diyor:** Kendisine bu yüce bağışların ve güzel sıfatların ihsan edildiği bir kimseden şeriata zıt düşmeyecek kerâmetlerin

görünmesi uzak bir ihtimal değildir. Çünkü veli, Allah (Celle Celalühü)'a duâ ettiğinde onun duâsını kabul eder istediğini kendisine verir. Velilerin çoğunda gözüken uzak mesafeleri kısa zamanda kat etme, isabetli keşifler yapma ve beşeri kuvvetlerin ekserisinin aciz kaldığı işleri başarma gibi fevkalade halleri şeytani işler ve iblisî tasarruflar olarak kabul edenler isabetli davranmamışlardır.

Zira bu iddia çok açık bir yanılmadır. Çünkü duâsı kabul olunan bir velinin Allah (Celle Celalühü)'tan kendisini ulaşılması aylar süren en uzak mesafelere bir anda ulaştırmasını isteyebilir, bunun gerçekleşmesi imkansız değildir. Hak Teala dilediği olan dilemediği olmayan, her şeye kadîr, kuvvet sahibi iken velilerden kendisine bu gibi isteklerde bulunanın duâsına icabet etmemesine ne sebep olabilir.[5]

İbn Teymiyye şöyle diyor: Allah dostu zannedilen bazı kişiler kendilerinden mukaşefe sadır olur veya çoğunun yapmadığı harikuladelikler gösterirler.

Mesela: İşâretle bir şahsı öldürüvermesi, vasıtasız bir şekilde havalarda uçması, olduğu yerde görülmesine rağmen aynı zamanda Mekke'de ve benzeri yerlerde görülmesi, su üstünde yürümesi, tasını boşlukta tutarak içine su doldurması, bilinmeyen yerlerden gıda alması, zaman zaman insanların gözlerinin önünden yok olması, uzaklardan kendisini yardıma çağıranın yardımına, bulunduğu yerden yardım etmesi, çalınan bir malın nereye saklandığını hiç aramadan haber vermesi gibi harikulade şeyler. Bütün bu saydığımız şeyleri yapmakta olmaları, veli olduğunu göstermez, ispatlamaz. Gerçek evliyanın kanaati odur ki; bir kimse havada uçsa, su üstünde yürüse gene de aldatıcı olabilir. Ve arkasından kayıtsız şartsız gidilmez. Fakat bu fevkalâdelikleri göstermenin yanında Allah (Celle Celalühü) Resûlü'ne itaat ettiği de açıkça görünüyorsa, onun yasak ve emirlerini olduğu gibi yerine getiriyorsa böylesinin bir veli olduğuna inanılabilir ve sözleri yerine getirmeye değer bulunabilir.

Gerçekte velinin kerâmetleri yukarıda saydıklarımızdan daha büyüktür. (Havada uçması, bir anda başka yerde gözükmesi, su üstünde yürümesi, yardım isteyenlerin yardımına uzaktan da olsa yetişmesi gibi.) Yaptıkları ve söyledikleri Kur'ân ve sünnete uygun düşüyorsa ne kadar güzel. Zira veliler, imânlarının nuruyla bâtınî gerçeklerin yüze vurmasıyla, İslâm şeriatına sımsıkı sarılmalarıyla bilinir ve tanınırlar, diyor İbn Teymiyye.[6]

Fahruddîn er-Râzî Büyük müfessir ve Akâid âlimi, (ام حسبت ان اصحاب الكهف) âyetinin tefsîrinde şöyle diyor:"Aynı şekilde, kul tâatlara devâm edince, Allahın **onun için bir kulak ve bir göz olurum** demekte olduğu makâma varır. Allah'ın celâlinin nûru onun için bir kulak olunca yakını ve uzağı işitir. Şu nûr onun için bir göz hâline gelince yakını ve uzağı görür. Şu nûr onun için bir el olunca zorda, kolayda, yakında ve uzakta tasarrufa/iş görmeğe muktedir olur." [7]

İbnü'l-Kayyim, *Kitabu'r-Ruh* 305'te: Artık gözü Allah ile görür, kulağı Allah ile duyar hadisi için şöyle diyor: Yüce Allah (Celle Celalühü) bu kudsi hadiste, kendisine yaklaşan kuluna olan sevgisinin faydalı olacağını belirt-miştir. Allah kulunu sevince kulağına, gözüne eline ve ayağına yaklaşır. Artık gözü Allah ile görür, kulağı Allah ile duyar, onunla tutar, onunla

yürür kalbi eşyaların gerçeklerinin belirdiği saf ayna gibi olur. Firâsetinde oldukça az yanılır. Çünkü kul Allah ile varlığa bakınca onu olduğu gibi görür. Allah (Celle Celalühü) ile işitince onu olduğu gibi işitir. Ancak bu gayb bilgisinden sayılmaz. Yüce Allah'ın hakikatlerin sûretlerini görmeye mani olan vesvese, hayal ve batıl izlerden uzak, nurla kaplı, kendine yakın kulunun kalbine attığı hak ile hakikatlerin sûretlerini görür bilir.

İşte kâmil bir veli, darda kalıp kendisinden yardım isteyen bir mümine ilahi izinden sonra mesafe ne olursa olsun, Allah'ın izni ve dilemesiyle dünyanın en uzak mesafedeki bir insanı görebilir, uzaktakinin sesini işitip Allah (Celle Celalühü) izin ve güç verirse yardım da edebilir. Bu, Allah-u Te-alâ'nın dilediği kulları için kolay ve mümkün. Ancak bu nimeti kime, ne zaman, ne ölçüde vereceğini Cenab-ı Hak tayin eder. Etmez diyenler etmeyeceğine dair bir delil getirmiyorlar getiremezler de.

Âlûsî, Rûhu'l-Meânî'sinde [8] **işleri tedbîr edenler hakkı için** [9] âyetinin tefsîrinde, ona göre **bazı yanlış anlamalara** cevap verdikten sonra şöyle diyor:

"Evet, Allah (celle celâlühû) bazen dostlarından dilediklerine, ölmeden evvel olduğu gibi, öldükten sonra da dilediği kerâmeti verir ve (Hakk) Sübhanehu ve Teâlâ hastayı iyileştirir, boğulmakta olanı kurtarır, düşmana karşı yardım eder, yağmur yağdırır ve bunu kerâmet olarak verir. Bazen de o kişiye benzeyen bir sûret ortaya çıkarır ve o sûret o kişinin hürmetine, günah olmayan şeylerden (Allah celle celâlühû) istenileni, isteyenin istediğini yerine getirmek için yapar…" (**Âlûsî'nin sözü bitti**.)

İzzeddîn b. Abdusselâm'ın Keramet Hakkındaki Sözleri

Meşhur Şafi fakihi **İzzeddîn b. Abdusselâm'ın** m (577-660 h/1181-1262 m) bizim konumuzla bağlı şunlari söylüyor:

الضرْبُ الثاني : علومٌ إلهاميةٌ ، يُكشَف بها عما في القلُوبِ، فيرى أحدُهم بعينيْهِ مِن الغائبات ما لمْ تجرِ العادةُ برُؤيَتِه , ويسمَع بأُذْنيْه ما لمْ تجْرِ العادةُ بسَماعِ مثلِه , وكذلك شَمّهُ ومَسّهُ ولَمْسُه

وكذلك يُدرِك بقلْبِه عُلومًا متعلِّقةً بالأكوانِ ، وقد أُرِيَ إبراهيمُ مَلكوتَ السمواتِ والأرضِ ، ومنهم مَن يرى الملائكةَ والشّياطينَ والبِلادَ النائيةَ ، بل ينظُر إلى ما تحْتَ الثَّرَى ، ومنهم مَن يرى السمواتِ وأفلاكَها وكَواكِبَها وشمْسَها وقمرَها على ما هي عليه ، ومنهم مَن يرى اللوْحَ المحفوظَ ويقرَأ ما فيه . وكذلك يسمَع صَرِيرَ الأقلامِ وأصْواتَ الملائكةِ والجانّ ، ويفهَم أحدُهم مَنْطِقَ الطّيْرِ

فسبحانَ مَن أعَزّهم وأدْناهم ، وأذَلّ آخرِينَ وأقْصاهم ، ومن يُهِنْ اللهُ فما له مِن مُكرِمٍ ، إنّ اللهَ يفعَل ما يَشاءَ

"(Nebilere ve Velilere verilen ilimlerden) ikinci kısmı: İlhamla alınan ilimlerdir. Bu yolla kalplerde olan bilinir, bu ilme sahip olanlar gözleriyle adeta görülmeyen gaybdaki şeyleri görürler, kulaklarıyla adeta işitilmeyen şeyleri duyarlar. Koku alma, dokunma ve hiss etmeleri de böyle sıradışı olur. Öylece de bu kimseler, kalpleriyle yaratılmışlarla alakali ilimleri idrak ederler.

İbrahim'e – (aleyhisselam)- göklerin ve yerin hükümranlığı gösterilmişdi. Onlardan öyle kimseler vardır ki, melekleri, şeytanları, uzak diyarları, hatta hatta toprağın altındakıları görürler. Onlardan öyle kimseler vardır ki, semalari, onların orbitlerini, yıldızlarını, Güneşi ve Ay'ı oldukları (orijinal) halde görürler. Onlardan öyle kimseler vardır ki, kuşların dilini bilir.

Onları (Nebilerini ve Velilerini) izzetlendirip yakınlaştıran, diğerlerini zelil edip uzaklaştıran Allah noksanlıklardan münezzehtir.

Allah'ın alçalttığını yüceltecek kimse yoktur. Şüphesiz ki, Allah dilediğini yapar.[10]

Yukardaki delillerde görüleceği üzere ruhların bir anda başka bir yerde olmaları orda hazır olmaları mümkündür. Bu delillere dayanarak geçmişte ve günümüzde yaşantısı Kur'ân ve sünnete uyan Allah (Celle Celalühü) dostlarının bu gibi kerâmetlerini gören, okuyan bir Müslüman niyetinde de "ilaç hastalığımı iyi etti" aslında iyi edenin Allah olduğunu bilerek bu sözü söylerken hakiki faili kastetmediği gibi, Allah (Celle Celalühü)'ın izni ile harikulade işleri yapan Allah dostlarından, insanların normalde yapamayacağı bir şeyi isteyebilir. Bizim bunca delillerimize ve milyonlarca insanın velilerin kerametlerine şahit olmalarına karşın sizin mantık ve yorumunuz. Hangisine uymak lazım

Allah (Celle Celalühü) yukardaki birçok delillerde açıklandığı gibi insanlara faydalı olması için bir veliye ve Belkıs'ın tahtını üç aylık mesafeden göz açıp kapayana kadar getiren insana ilim ve, güç verdikten sonra artık o veli bir doktor gibi bir işi yapma kabiliyetinde oluyor. İnsanların yapamıyacağı bir iş olmaktan çıkıyor. (kerameti istemek kısmını yukarda açıkladık.) Hazreti Süleyman'ın insan ve cınlerden istemesi sahabenin "Yetiş ya Muhammed!" demesinde olduğu gibi bu tür isteğin şirk olmayacağını da uzunca açıklamıştık

Âlûsî merhûm, muhtemelen**, Fahr-i Râzî'nin** Tefsîr-i Kebîr'indeki[11] bu âyeti tefsîr ederken yaptığı îzâhâttan anlaşılabilecek yanlışlıklara dikkati çekiyor. Râzî şöyle diyordu: "Sonra bu şerefli rûhlar, kuvvet ve şeref-lerinden dolayı, olmakta olanların, onlarda olması ihtimâlden uzak değildir. Bu âlemin hâllerinde (dünyada olup biten şeylerde) onlardan eser zuhûr eder. Bu sebeple onlar işleri tedbîr edenler(den)dirler." (Râzînin sözü bitti.)

Abdullah b. Mes'ud (Radıyallahu anh) buyurur ki: Hakikaten biz ashab, yemeklerin tesbihini işitirdik; o yemek yenildiği halde.[12]

Useyd b. Hudayr, Abbad b. Bişr (radıyallahu anhuma), bir gecede Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'in sohbetinde devam etmişlerdir. Gecenin son kısımlarında saadet huzurlarından evlerine doğru dönmüşler; gece zifir karanlık olduğundan önlerini görmekten aciz kalmışlar; ellerindeki asayla yürürken ikisinden birisinin asası birden parlamış, onun ışığıyla her ikisi ayrılıncaya kadar yolda devam etmişler.

Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'in ümmetine mükemmel bir nümûne olabilmek için umûmiyetle beşerî temâyüller iktizâsınca hareket edip, ihtiyaç

hâlinde -Allâh'ın izniyle- nâdiren mûcize göstermesi gibi. Allâh dostları da Resûlullâh (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'ın yolundan kıl kadar ayrılmazlar. Kerâmet ile istidrâcın farkını kavrayabilmek için sâdece bu husûsa dikkat etmek bile kâfîdir. Firavun da, istidraç sâhibi olanlardandı. Dört yüz senelik ömrü boyunca bir baş ağrısı bile duymadı. Dişleri de yekpâre idi. Yokuş aşağı inerken atının ön ayakları uzardı.

Velilerin uzaktaki kimselere himmet etmesine ve tasarrufta bulunmasına bazıları itiraz ediyorlar. Mesele, ruhani alemde ruh vasıtası ile cereyan ettiği için, maddi şartlara mahkum olmuş akıl onu anlamakta zorlanıyor. Çünkü yardım farklı boyutlarda, bilinen zaman ve mesafe ölçüleri dışında tezahür ediyor. Bu nedenle onu bizzat tecrübe etmeyenler, olduğuna inanmak ve olayı anlamak için delil ve izah istemekteler. Bunun için yukardaki onca delili anlatmaya çalışıyoruz.

Meleklerin Adem (aleyhisselam)'a secde etmesi emredilmiş, melekler Adem'e secde etmişlerdir. İnsana nefis ve kötü arzu verilmiş, meleğe ise hep iyi duygular verilmiştir. İnsan, kötü arzularını yener nefsine hakim olursa, işte o zaman melekten üstündür. Melekelerin amelinde sevap yok, insanın amelinde sevap vardır. Kur'an'a ve Hz Peygamberin hadislerinde alimler, meleklerden üstün tutulmuştur. Salih kullar da meleklerden üstün tutulmuştur.Cenab-ı Allah her şeyi insanın hizmetine verdiği gibi melekleri de insanın hizmetine vermiştir

İradesiyle nefsini, şeytanı ve dünya engelini aşarak Canab-ı Allah'a kul olan insan, meleklerin bazılarından üstündür. Miraç'ta Hz peygamber sınırı geçmiş, Cebrail, benden buraya kadar demiştir.

İşaret edilen ayetin meali şöyledir:

"Gerçekten Biz Âdem evlatlarını şerefli kıldık, karada ve denizde kendilerini taşıyacak vasıtalar nasib ettik, onlara helâl ve hoş rızıklar verdik ve onları yarattığımız varlıkların çoğuna üstün kıldık."(İsra, 17/70).

Bu ayetteki üstünlük güç ve hakimiyet ile şeref ve kerâmet tarzında yorumlanmış (Beydâvî, 3/458; Kurtubî, 10/372), hatta bu ayetle beşerin melekten üstün olduğuna delil getirilmiştir. (bk. İbn Kesîr: 3/52.)

Ayette geçen "onları yarattığımız varlıkların çoğuna üstün kıldık" ifadesinin asıl metninde geçen "men" kelimesi, canlı, şuurlu varlıklar için kullanılır. Bundan anlaşılıyor ki, insanların üstünlükte kıyaslandığı/ karşılaştırıldığı varlıklar, cansız varlıklar değil, cin, melek gibi canlı, şuurlu varlıklardır.

وَسَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ "Göklerde ne var, yerde ne varsa hepsini kendi tarafından bir lütuf olarak sizin hizmetinize verdi…" (Casiye, 45/13). "

Ayette geçen "hepsi" içerisine melekler de girer. Kendisine teshir edilen, kendisi teshir edilenden efdaldir" denmiştir.

Melekler bir çok insanlardan üstündür fakat nefsi mucadeleyi yenen evliya Allahın Salih kulları olan insanlardan üstün değildir. Bu durumda Allah

(celle celaühü) meleklere bu imkanı gücü veriyorsa onlardan üstün olan Allahın veli kullarına da verebilir. Peygamberlere verdiğini yukarda ayetlerle açıkladım. İnsanlara bu keramet yoluyla olabilir. Ehli sunnet kerameti kabul etmiş itirazda etmemiştir.

"Bu ümmetin içinde İbrâhim tabîatı üzere kırk, Mûsâ tabiatı üzere yedi, Îsâ tabiatı üzere üç, Muhammed fıtratı üzere bir kişi bulunur. Bunlar derecelerine göre halkın efendisi sayılır." [13]

Merfu rivayet:

"Yer yüzü Halîlü'r-Rahmân gibi kırk adamdan asla boş kalmayacaktır. İnsanlara onlar sebebiyle yağmur yağdırılacak ve onlar sebebiyle yardım edilecektir. Onlardan bir adam ölse Allah onun yerine bir başkasını getirir."[14]

Taberânî, el-Kebîr'de ve Ebû Nüaym,el-Hilye'de, Abdullah İbnü Ömer yoluyla, ayrıca İbnü 'Asâkir'in bir rivayetinde: "Her asırda Ümmetimin hayırlıları beş yüz kişidir. Ebdâl kırk kişidir. Ne beş yüz kişi ne de kırk kişi eksilmez."

Ahmed İbnü Hanbel, el-Müsned'inde İbnü 'Ubeyd'den yaptığı rivayet: "(Büdelâ) Başka bir lafızda da, (Ebdâl) Şam'da olacaklar. Onlar kırk adamdır. Her ne zaman bir adam ölürse Allah celle celâlühû onun yerine bir adam getirir. Onlarla yağmur yağdırılır. Onlarla düşmanlara karşı yardım edilir. Onlarla Şam halkından azâb defedilir."

Bu hadîs'in râvîleri -Şüreyh hâric- Sahîh'in râvîleridir. O da sikadır/sağlamdır. Bunu, onu aşan yoldan Taberânî ve Hâkim de rivâyet etmişlerdir.

"İsrâiloğlları peygamberleri yönetip idare ederdi. Bir peygamber vefat edince, yerine başka bir peygamber gelirdi. Benim ve ümmetimin durumu ise böyle değildir. Benden sonra hiçbir peygamber gelmeyecek fakat (benim adıma bu işi yürütecek) halifeler bulunacak, sayıları da çok olacak. [15]

Abdullah b. Züreyr el-Gâfikî'nin Hazreti Alî'den rivâyet ettiğine göre, Resûlullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: "Şamlılar'a lânet okumayınız! Çünkü içlerinde ebdâl vardır. Sadece zulümlerine lânet okuyunuz!"

Hâkim hadisin isnadının sahih olduğunu söylemiş, Zehebî de, bu hükme katılmıştır.[16] Suyutî de hadisi risalesine almıştır. [17]

Şurayh b. Ubeyd anlatıyor: Hazreti Ali (Radıyallahu anh), Irak'ta iken yanında Şam ehlinden bahsedildi ve "Ey müminlerin emiri! Onlara lânet oku! denildi. Hazreti Alî:

– Hayır! Ben Hazreti Peygamber'in şöyle buyurduğunu işittim:

"Ebdâllar Şam'da bulunurlar. Onlar kırk kişidirler, onlardan biri ölürse Allah (Celle Celalühü) onun yerine bir başkasını getirir. Onların sebebi ile yağmura kavuşulur ve düşmana karşı yardım gelir. Şam ehlinden azap onların sebebi ile kaldırılır."

Şurayh'dan başka bir rivâyet de, bu son kısım "yer ehlinden belâ ve boğulma

onlar sebebi ile kaldırılır" şeklindedir. Ahmed b. Hanbel, Şurayh b. Ubeyd'den [18] Benzeri Abdurrezzak, *el-Musannef*, XI, 249 (hadis no: 20455) Suyûtî hadisi hasen kabul etmiştir.

Suyûtî, *el-Câmiu's-Sağir*, 1, 470, (h. no: 30035)'de bu hadis için İbn Teymiyye'nin talebesi İbnü'l-Kayyim bu hususta sahihe en yakın olan rivâyet Ahmet b. Hanbel'in Şurayh b. Ubeyd'den munkatı olarak yaptığı rivâyet olduğunu söylemiştir. [19]

İbn Teymiyye (v. 728/1328), "ebdâl" kelimesinin Selef'ten nakledildiğinin altını çizerek, "Ebdâl kırk kişidir ve Şam'da bulunurlar" şeklinde Ahmed b. Hanbel 'in rivâyet ettiği Ali radıyallahu anh hadisi[20] için "munkatı" hükmünü vermiştir.[21]

İbn-i Teymiyye Mecmuul Fetava 3 / 159 sayfasında Ehl-i sünnet vel-cemaat olan alimleri anlatırken şöyle demektedir: İçlerinde sıddıklar, şehitler ve salihler vardır. Onlardan kimisi hidayeti yüksek dağları, karanlıkların lambaları, dilden dile dolaşan menkibelerin mezkur faziletlerin sahipleridir. Aralarında Müslümanların, hidayetlerinde ve dirayetlerinde söz birliği ettiği imamlar olan Ebdâl'ler de vardır.

İbnü'l-Kayyim'de, "abdâl, aktâb, nukabâ, nucebâ, ğavs ve evtâd" gibi kelimelerin geçtiği hadislerin, hepsinin isnadlarının "bâtıl" olduklarını söy-ledikten sonra, bu konuda en kuvvetli haberin, yine İbn Teymiyye'nin de belirttiği gibi, Amr b. Ubeyd aracılığı ile Hazreti Ali'den rivâyet edilen Ahmed b. Hanbel hadisi olduğuna [22] dikkat çekmiştir.

İbnü'l-Cevzî (v. 597/1201), konuyla ilgili rivâyetlerin, bir ayırım yap-maksızın "uydurma" olduklarını söylerken,[23] Sonuçta İbnü'l-Cevzî dışında, hadis tenkidinde çok sıkı ölçüleriyle tanınanlar da dâhil, hemen bütün ilim ehli, "abdâl"'ın varlığı konusuyla ilgili haberlerin "mevzû" olduğunu söylememişlerdir.

Birçok hadisçi, özellikle "ebdâl" hadislerinin tariklerinin bolluğu noktasından da hareketle "uydurma" değil, "zayıf" olduklarını dile getirmiştir. Bu hususu teyit eden delillerin başında, Buhârî, Ahmed b. Hanbel, Yezid b. Harun (v. 206/821), Şâfiî ve Ebû Hâtim er-Râzî (v. 277/890) gibi, ilk dönemlerde yaşamış ve rivâyet ilimleri yönünden güçlü birçok hadisçi ve âlimin beyanları gelmektedir.

Nitekim Buhârî ve Şâfiî'den "Falan kişi ebdâldendir" şeklinde sözler nakledilmiştir. Yine Yezid b. Hârun, "ebdal"in "hadisçiler" olduğunu söy-lerken, Ahmed b. Hanbel, "Onlar hadisçiler değilse, kimler?" diye sormuştur. [24]

Aclûnî: Ricâlü'l gayb ile ilgili hadislerin tariklerinin, çok olması sebe-biyle kuvvet kazandığını ve bunların mevzu olmaması gerektiğini savunmuştur. [25]

Kettânî bu rivâyetlerin tariklerinin çokluğu nedeniyle manevî mütevâ-tir derecesine çıktığını belirtmiştir. [26]

Hâfız Zebîdî: İbnü'l-Cevzî, Ebdâl hadîslerini el-Mevdûât'da getirdi ve onları

teker teker cerh etti (Hepsini hatalı-yanlış buldu) O'nun bu görüşlerini ise Süyûtî tenkîd etti ve Ebdâl hadîslerinin Sahîh olduğunu, dilersen Mütevâtir olduğunu da diyebileceğini söyledi. Sonra da şöyle dedi: Böylesi bir haber Manevî Tevâtür haddine varmıştır. Öyle ki, zarûreten Ebdâlin var olduğuna kesin inanılır.

Hâfız İbnü Hacer, Fetâvâ'sında, Ebdâl birçok haberlerde gelmiştir ki, kimisi Sahîhdir; kimisi de Sahîh değildir. Kutb bazı eserlerde gelmiştir. Gavs da Sûfiyye arasında söhret bulduğu vasfıyla sâbit değildir, dedi. Bu haberlerin tamâmının zayıf olduğu farz edilse bile, zayıf hadîsin, yollarının çokluğu ve onu rivâyet edenlerin birden fazla olmakla kuvvetleneceği inkâr edilemez. (Hâfız Zebîdî, İthâfu Sâdeti'l-Müttakîn:10/322-324)

Bu hadisleri rivayet edenler ve Ahmet b. Hanbel, İmam Şâfiî, İbn-i Âbidîn, Taberani, Hâkim, Aclûnî, Kettânî, Süyûtî, gibi değerli alimlerin gavs ve abdal gibi kavramları savunmasına rağmen ısrarla bunu kabul etmek istemeyıp şirk ile itham edenlere şunu hatırlatmak lazım. Farkında olmadan size göre şirk türü bir görüşü savunan bu alimlere ne diyeceksiniz.

Yine Ebû Hâtim er-Râzî, Abdurrezzâk b. Ömer ed-Dımeşkî hakkında, (يعـــد مـــن الأبـــــدال / abdâldan kabul edilir) ifâdesini kullanmıştır.[27] Katâde de (v. 118/736), Hasan el-Basrî'nin abdâlden olduğunu söylemiştir. [28]

Abdâllar ile ilgili birçok hadisi zayıf kabul edilse dahi, onların var olduğuna görüşü ile amel edilir. Çünkü bu hadislerde haramlığın ispatı veya haram olan bir şeyin helal olduğu olma ihtimali olan bir şeyin helalliğini ispatlama gibi bir mesele yoktur. Farz, vacip mevzusu da değildir. Böylece bu hadislerle zayıf dahi olsa amel edilir.

[1] Buharî, (h.no: 1351), Mesabih, (h.n: 4652).

[2] Ebû Nuyam Heysemî, IX, 376, Delalil, s. 208; Buhârî, Tarihu Bidaye, VI, 155.

İbn Teymiyye: Allah'ın Velileri ile Şeytanın Velileri arasındaki fark s. 161 Pınar Yayınları 2003

[3] İbnu'l-Kayyim er-Rûh:237

[4] Buhârî, Rikak 38: İbn Mâce, fiten 16

[5] Allah dostları tevhid yayınları sayfa 28

[6] el-Furkan Beyne Evliyâi'r-Rahmâni ve Evliyâi'ş-Şeytâni, s. 61-62, el-Mektebu'l-İslâmî, 4. Baskı, Beyrût, 1397. Trc. İbn Teymiyye, Allah Celle Celâluhû'nun velileriyle şeytanın velileri arasındaki fark, s. 73. Pınar Yayınları, 2003.

[7] [Tefsîr-i Kebîr, (yeni baskı, Abdurrahmân Muhammed, Mısır): 21/891], Abdü'l-Hakîm Şeref, Min Akâid-i Ehli's-Sünneh:50, Münazzama-tü'd-Da'veti'l-İslâmiyye, Lahor-Pâkistân

[8] Âlûsî, Rûhu'l-Meânî:30: 25

[9] Nâziât: 5

[10] İzzeddîn b. Abdusselâm'ın : Kavaidul Ahkam fi İslahil Enam: 1/195-196 Darul Kalem: 1421/2000

[11] Fahruddîn er-Râzî, et-Tefsîrü'l-Kebîr:11/31

[12] Buharî, (h.no:3805); Mirkatu'l-Mefatih, (h.n: 5944), Fethu'l-Bari, VII, 125; el-Musannef, XI, 280; el-Müsned, III, 137; Şerhu's-Sünne, XIV, 187.

[13] İsmâil b. Muhammed el-Aclûnî, Kesfü'l-Hafâ ve Muzîlu'l-İlbâs Ammâ'ş-tehera mine'l-Ehâdîsi alâ Elsineti'n-Nâs, II. baskı, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut, 1351, h., I, 24; Ayrıca krs.: Ahmed b. Hanbel, el-Musned, I, 112; V, 322; VI, 316.

[14] İmam Taberani, Mu'cemu'l-Evsat, Hadis No: 4251; Mevahibi ledunniyye, Cild 1, Sf: 776-778 Bu hadîsin isnâdı Hasen dir.

[15] Buharî, Enbiyâ: 50; Müslim, İmâre: 440; İbn Mâce, Cihad: 42.

[16] Hâkim, el-Müstedrek, IV, 553.

[17] Suyutî, el-Câmiu's-Sağir, II, 457.

[18] Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, I, 112.

[19] İbnü'l-Kayyim, el-Menâru'l-Münif, s.136

[20] Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, II, 112; Hâkim Tirmizî, Nevâdir, II, 200, 201.

[21] İbn Teymiyye, Mecmûu'l-Fetâvâ, XI, 167.

[22] İbnü'l-Kayyim, el-Menâr, s. 136.

[23] İbnü'l-Cevzî, el-Mevdûât, III, 162.

[24] Hatîb, Şerefu Ashâbı'l-Hadîs, s. 49, 50; Sehâvî, el-Mekâsıd, 10; Suyûtî, el-Haberu'd-Dâl, II, 471; İbn Tulûn, eş-Şezrâ, I, 24; Fettenî, Tezkira, s. 83.

[25]Aclûnî, İsmail b. Muhammed; Keşfu'l Hafa ve Muzilu'l-İlbas, I, 25, I, 11; Beyrut 1351.

[26]Ketlanî, Nazmu'l-Mutenasir Mînel-Hadisi'l-Mutevâtır, s. 232. Beyrut.

[27] Zehebî, Mizân, II, 609.

[28] İsmâil Çetin, Mesâfu'l-Ulemâ el-Etkıyâ el-Ahbâr el-Ahyâr fi't-Tevhid ve't-Tevekkül ve't-Tevessül bi'l-Enbiyâ ve'l-Evliyâ el-Ebrâr, s. 223.